

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційне дослідження
Сюй Цін

**«Формування евристичного мислення магістрантів з хорового
диригування педагогічних університетів»,**

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01
Освіта\Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне
мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її наукова затребуваність.

Ефективність діяльності в системі професійної освіти за спеціалізаціями багато в чому залежить від ступеня здатності студентів магістратури розв'язувати складні задачі і проблеми, пояснювати факти та прогнозувати результати, діяти в ситуаціях невизначеності умов і вимог. При цьому гуманістична парадигма мистецької освіти містить ідеї забезпечення розвитку і реалізації творчого потенціалу, що зорієнтовує професійну підготовку магістрантів з хорового диригування на підбір форм, прийомів і методів активізації інтелектуальних процесів мислення, зокрема процедур та методів евристичного мислення. Формування здатності магістрантів демонструвати оригінальний стиль мислення професіонала, відкритого до пошуку, вирішення проблемності, виявлення та перетворення прихованих властивостей навчальної диригентсько-хорової дійсності, поєднання зон смислової невизначеності та конкретності, генерування нового – все це передбачає розвиток евристичного мислення у майбутніх викладачів диригентсько-хорових дисциплін у закладах вищої освіти. Виконане дослідження у цьому контексті, зумовлене сучасними потребами практики мистецького навчального процесу в педагогічних університетах, а отже, і завданнями модернізації професійної підготовки магістрантів з хорового диригування.

Своєчасність звернення до обраної проблеми мотивується, також, відсутністю її теоретико-методичного опрацювання. Прорахунки вищої освіти, такі як нерозбірливість питань щодо формування евристичного ставлення студентів магістратури до мистецько-педагогічних явищ, невизначеність понять евристично-мисленнєвого забезпечення професійної підготовки магістрантів з

хорового диригування, недостатність наукових досліджень щодо цілісного практично-орієнтованого підходу до впровадження технік евристичного мислення у диригентсько-хорову підготовку магістрантів зумовлюють актуальність проблеми формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків

і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність

Ознайомлення з дисертацією Сюй Цін дає підстави стверджувати, що основні наукові положення щодо ключової категорії «евристичне мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів», її сутності, змісту, структури, критеріїв, показників, рівнів сформованості та особливостей формування у процесі професійної підготовки, а також, застосовані у межах дослідження сучасні евристичні концепції мистецької освіти, наукові підходи, що стали міцним науково-методологічним підґрунтям у визначенні педагогічних умов, принципів, функцій і методів системи формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів, представлені в авторській моделі (Дис. с. 154) викладено логічно і переконливо. Висновки щодо ефективності застосування запропонованої моделі та рекомендації щодо її впровадження в процес професійної підготовки магістрантів з хорового диригування ґрунтуються на власних дослідженнях здобувачки. Дисертацію написано на належному рівні, здобувачка володіє теоретичними позиціями вирішення проблеми і методами її дослідження. Оформлення роботи справляє позитивне враження.

Вірогідність та достовірність результатів дослідження підтверджено цілісністю та системністю їхнього аналізу, застосуванням під час наукового пошуку підходів, педагогічних умов і принципів, а також авторської методики формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів, що сприяло отриманню адекватних результатів дослідження. Детальне вивчення дисертанткою специфічних ознак досліджуваного феномена з погляду філософії, психології, мистецької педагогіки, дозволило їй скоректувати напрямок наукових розвідок, коректно

сконструювати структуру дослідження та спрогнозувати наукові результати дослідницького пошуку, які повністю віддзеркалюють послідовність його розгортання, підтверджуються достатньою активністю в апробації та відображаються в 9 одноосібних науково-методичних публікаціях здобувачки та 1 у співавторстві, серед яких 4 відображають основні положення дисертації (з них 3 – у наукових фахових виданнях України з педагогіки, одна – у зарубіжному науковому виданні), п'ять статей мають апробаційний характер, одна – додатково представляє результати дисертації.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Логіка розгортання дослідницького пошуку в основній частині дослідження відбувалася згідно сформульованих дисертанткою завдань. Так, у *першому розділі*, визначаючи сутність поняття «евристичне мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів», Сьюй Цін представлено широкий теоретико-методологічний спектр філософської, психологічної та педагогічної літератури з проблеми розуміння евристично-мисленнєвих процесів, зокрема з точки зору спрямованості особистості на самовдосконалення та самореалізацію. У дисертації підкреслюється, що професійна підготовки магістрантів з хорового диригування в контексті означеної проблематики, містить суттєві можливості оптимізації їхньої творчої діяльності, яка виражається через активацію евристичного мислення, яке має властивості проблемного, дослідницького, критичного та творчого мислення і може бути дієвим регулятором професійної підготовки магістрантів з хорового диригування, оскільки абсорбує в собі всі фази розгортання мислетворення – від конкретизації проблемного завдання до варіативного пошуку й генерування ідей оригінального-продуктивного його вирішення.

Авторське тлумачення поняття, презентоване в дисертації (Дис. с. 48) з позиції методології, сприяє цілісності охоплення його сутності і змісту, а також, способів вимірювання сформованості евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів як цільового орієнтира педагогічних зусиль, зумовлює логіку проведення дослідження, спрямовуючи його на послідовне виявлення процесуальних характеристик досягнення

пошукового явища. Ми підтримуємо авторську позицію про те, що формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування постає як сукупність мотиваційно-потребового, когнітивно-комунікативного, креативно-рефлексивного, операційно-діяльнісного компонентів.

У другому розділі Сюй Цін обґрунтовано основні методологічні підходи (холістичний, системно-ситуаційний, семіотичний, інформаційний, креативний, рефлексивно-діяльнісний) і педагогічні принципи (універсалізації знань, самостійності, трансдисциплінарності, кайдзен-принципи, персоналізації, діалогізації, інтерпретації) системне поєднання яких зумовлено потребами вищої мистецької освіти та свідчить про неординарний підхід до вирішення проблеми формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів.

Дисертанткою визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови, продуктивність та оригінальність яких зумовлена їх ціннісною сутністю. Сюй Цін слушно акцентує увагу на тих чинниках, що безпосередньо занурюють магістрантів у евристичні виміри оперування мистецькою інформацією, а саме – активізують дослідницьку позицію магістрантів з хорового диригування на основі евристичного діалогу; забезпечують здійснення інтеграції знань, досвіду, міждисциплінарних зв'язків, індивідуальних особливостей магістрантів для самостійного оперування навчально-мистецькою інформацією; системно розширюють оптимальний вплив на усвідомлені та неусвідомлені процедури евристичного мислення магістрантів; орієнтують магістрантів на використання форм, методів і засобів евристичної дії у диригентсько-хоровій діяльності.

Згідно виокремлених педагогічних умов, дисертанткою визначено відповідний їм комплекс методів, що складає основу запропонованої Сюй Цін авторської методики, яку організовано за чотирма етапами: адаптивно-стимулюючим, аналітично-конструктивним, пошуково-інтерпретаційним, процесуально-творчим.

Також авторкою представлено методичну модель, яка відображає сукупність взаємопов'язаних процесів, які утворюють закінчений цикл

формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів.

Здобутком роботи є з'ясування логічної послідовності формування досліджуваного феномена. Кожен з розроблених етапів підпорядковано певній меті, що досягається застосуванням запропонованих дисертанткою методів, прийомів, форм роботи з магістрантами. Методичні пропозиції, виходячи з теоретичних засад формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів, розроблених у дослідженні Сюй Цін, відрізняються оригінальністю й ефективністю. Йдеться про такі методи, прийоми і форми як метод інтерпретації інформації, контент-аналіз, прийоми евристичного мислення, схеми евристичного мислення, стратегії евристичного мислення, комплекс стратегій евристичної діяльності тощо.

У третьому розділі дослідницького пошуку встановлено три рівні сформованості евристичного мислення магістрантів з хорового диригування, які за своїми характерними ознаками всебічно охоплюють означений процес відповідно до визначених критеріїв і показників евристичного мислення магістрантів, описано хід і результати констатувального і формувального експериментів.

На особливу увагу заслуговує експериментальна частина дослідження, яка насичена неординарними евристичними прийомами, методами і стратегіями. Умови експериментальної апробації теоретичних і методичних положень дослідження, його хід та аналіз результатів переконують у вірогідності отриманих даних. Наголосимо, що застосування Сюй Цін статистичних методів їх обробки гарантує об'єктивність експериментальних результатів.

Переконливими є висновки авторки, які підтверджені вагомими аргументами і відповідають поставленим завданням, викладені чітко та на достатньому науковому рівні й відзначаються самостійністю й новизною.

Матеріал, який увійшов у кейс додатків, де представлено широкий загал діагностичного інструментарію, привертає увагу доречністю, доцільністю та інформативною насиченістю.

Таким чином, аналіз результатів дослідження Сюй Цін дає підстави стверджувати, що воно має теоретичне і практичне значення для розв'язання актуальної проблеми формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів зокрема та для організації навчального процесу в закладах вищої педагогічної освіти в цілому.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити дискусійні положення, а також, висловити окремі побажання:

1. З метою поглиблення теоретичного та практичного значення дослідження дисертантці бажано було більш чітко означити авторську позицію щодо впровадження її методичних інвенцій у процес формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування, що, на нашу думку, значно збагатила б практичний аспект дослідження.

2. З огляду на слушно представлені в дисертаційному дослідженні (2.1) основні принципи, які відображають особливості формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів, бажано розкрити, як саме принцип універсалізації знань забезпечував оптимальне формування евристичного мислення магістрантів за допомогою специфічного інструментарію диригентсько-хорової діяльності.

3. В експериментальній методиці авторкою впроваджено певні авторські методи. Варто було б указати, які саме авторські методи пропонувалися магістрантам, обґрунтувати їх ефективність, що значно збагатило б методичну цінність роботи.

4. На третьому – пошуково-інтерпретаційному етапі дослідно-експериментальної роботи дисертанткою використано комплекс методів, спрямованих на розвиток у магістрантів здатності до оригінальної інтерпретації диригентсько-хорових явищ на основі емоційного переживання, інтроспекції, гнучких евристичних пропозицій. Потребує уточнення, як саме даний комплекс методів впливає на формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування.

5. Ураховуючи сучасні реалії професійної підготовки магістрантів в умовах воєнного стану, доцільно було приділити більше уваги використанню інформаційних інновацій в експериментальній роботі.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Сюй Цін «Формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів» є науковим дослідженням, виконаним авторкою на актуальну тему. Отримано нові, науково обґрунтовані результати, що в комплексі вирішують наукове завдання, яке полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів.

Загалом вважаємо, що дисертація Сюй Цін «Формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів» є актуальним, самостійним, оригінальним і завершеним науковим дослідженням, яке за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного аналізу, рівнем новизни та значущості результатів відповідає наказу МОН України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017р. (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, що надає підстави для присудження Сюй Цін наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта\Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського національного
педагогічного університету
імені Івана Огієнка

Віктор ЛАБУНЕЦЬ

